

Vogelwerkgroep ARDEA – Natuurpunt Antwerpen Zuid Selectief broedvogelonderzoek Stad Antwerpen.

Gebied Klaverblad – Hollebeek

1.1 Vogels

1.1.1. Doelsoorten en voorbeschouwing.

Doelsoorten voor dit gebied: IJsvogel – Middelste Bonte Specht – Zwarte Specht

Op vraag van Natuurpunt Studie en in het kader van een project van de Stad Antwerpen heeft vwg ARDEA een broedvogelinventarisatie uitgevoerd voor de aanwezigheid van deze doelsoorten. Ook de andere waargenomen vogelsoorten werden genoteerd.

Een screening van beschikbare data en de aanwezige biotooptypes deed vooraf vermoeden dat de aanwezigheid van IJsvogel en Zwarte Specht niet evident was. De aanwezigheid van de Middelste Bonte Specht was vastgesteld in 2013 door vwg ARDEA.

Ondanks verschillende aanvragen door vwg ARDEA aan de eigenaar, Graaf Moretus, verkreeg ARDEA geen toelating om het kasteeldomein Klaverblad te betreden voor dit onderzoek. Om deze reden werden de waarnemingen kasteeldomein vanaf de domeingrens vastgesteld en de broedhabitats bij benadering ingebracht. Dit zorgt voor een beperking bij dit onderzoek.

Figuur 1 – Klaverbladdreef (Foto Provincie Antwerpen)

1.1.2. Aanvullende gegevens

Bijlage 1 – Overzichtstabel soortenlijst van alle waargenomen soorten met vermelding van hun status als broedvogel.

1.1.3. Uitvoering territoriumkartering

De 3 inventarisatierondes werden uitgevoerd op volgende dagen:

- 22 maart 2017
- 8 april 2017
- 25 mei 2017

De resultaten worden weergegeven in bijlage 1

1.1.4. Bespreking van de doelsoorten

1.1.4.1. IJsvogel

Deze doelsoort werd tijdens onze inventarisatierondes niet waargenomen.

In dit gebied zijn de drie potentiële biotopen voor deze doelsoort nl:

- de Hollebeek: slechte waterkwaliteit en daardoor te verwaarlozen of onbestaand visbestand, noodzakelijk voor deze soort.
- de kasteelvijver Klaverblad die niet toegankelijk was voor onderzoek door vwg ARDEA
- de Struisbeek die niet toegankelijk is wegens privé-eigendom. Stroomafwaarts, in het randgebied Cleydael Golf, is de IJsvogel wel als broedvogel aanwezig.

1.1.4.2. Middelste Bonte Specht

Deze soort werd door vwg ARDEA reeds in 2013 als broedvogel in het Kasteeldomein Klaverblad waargenomen en op foto vastgelegd. De continuïteit werd tijdens dit onderzoek bevestigd, meer zelfs, uitgebreid naar mogelijk een 2de koppel gezien de gelijktijdige waarneming van een 2de mannetje aan de rand van het kasteeldomein.

Figuur 2 - Middelste Bonte Specht - mannetje links, wijfje rechts

Deze waarneming werd, gezien de ontoegankelijkheid van het kasteeldomein Klaverblad, uitgelokt met behulp van audio-apparatuur langs de rand van het privéterrein. In het voorjaar 2017 werd door vwg ARDEA in het randgebied Hof van Hemiksem een nieuw broedhabitat vastgesteld. Dit wijst erop dat de soort in uitbreiding is. De veroudering van het eikenbestand en een aangepast natuurbeheer, nl. extensiever bosbeheer met oa. behoud van dood eikenhout, heeft tot een geschikter habitat voor deze kieskeurige spechtenssoort geleid. Uitzwervende jonge vogels kunnen in het randgebied van domein Klaverblad nieuwe territoria bezetten, wat vermoedelijk hier het geval is.

1.1.4.3. Zwarte Specht

Deze doelsoort werd tijdens dit onderzoek niet waargenomen.

Gezien eerdere registraties werd gedurende de drie inventarisatieronden uitgekeken naar deze grootste Europese specht. De vroegere waarnemingen betroffen vermoedelijk rondzwervende ongepaarde vogels. Waarschijnlijk is het kasteeldomein Klaverblad te beperkt in oppervlakte. De grotere bospartijen in de onmiddellijke omgeving, nl. Hof van Hemiksem en Cleydaelhof en -golf zijn eerder geschikt. En zelfs in deze gebieden zijn er de laatste 10 jaren geen broedgevallen vastgesteld, alleen maar losse waarnemingen.

- 19 maart 2012 - 1 roepend- kasteel – (KDK)
- 12 december 2009 - 1 roepend –kasteel – (BDK)
- 21 september 2009 - 1 opvliegend- bij kasteel- (BDK)
- 6 oktober 2007 - 1 roepend –kasteel – (BDK)

1.1.5. Overige interessante soorten

Boerenwaluw: 16 broedparen

Boomklever: min 5 broedhabitats

Boomvalk: min 1 broedhabitat

Bosrietzanger: min 5 broedhabitats

Buizerd: min 2 broedhabitats

Grauwe Vliegenvanger: 1 broedhabitat

Grote lijster: min 1 broedhabitat

Holenduif: min 1 broedhabitats

Kerkuil: 1 broedgeval in nestkast

Kievit: 3 broedgevallen en medio juni 50 ex incl. Jongenaftkomstig uit de grote omgeving op verzamel- en foerageerplaats.

Kleine Bonte Specht: min 1 broedhabitat

Putter: min 1 broedhabitat

Scholekster: foerageergebied en broedvogel van randgebied

Slechtvalk: foerageergebied

Sperwer: min 1 broedhabitat

Steenuil: 1 broedgeval

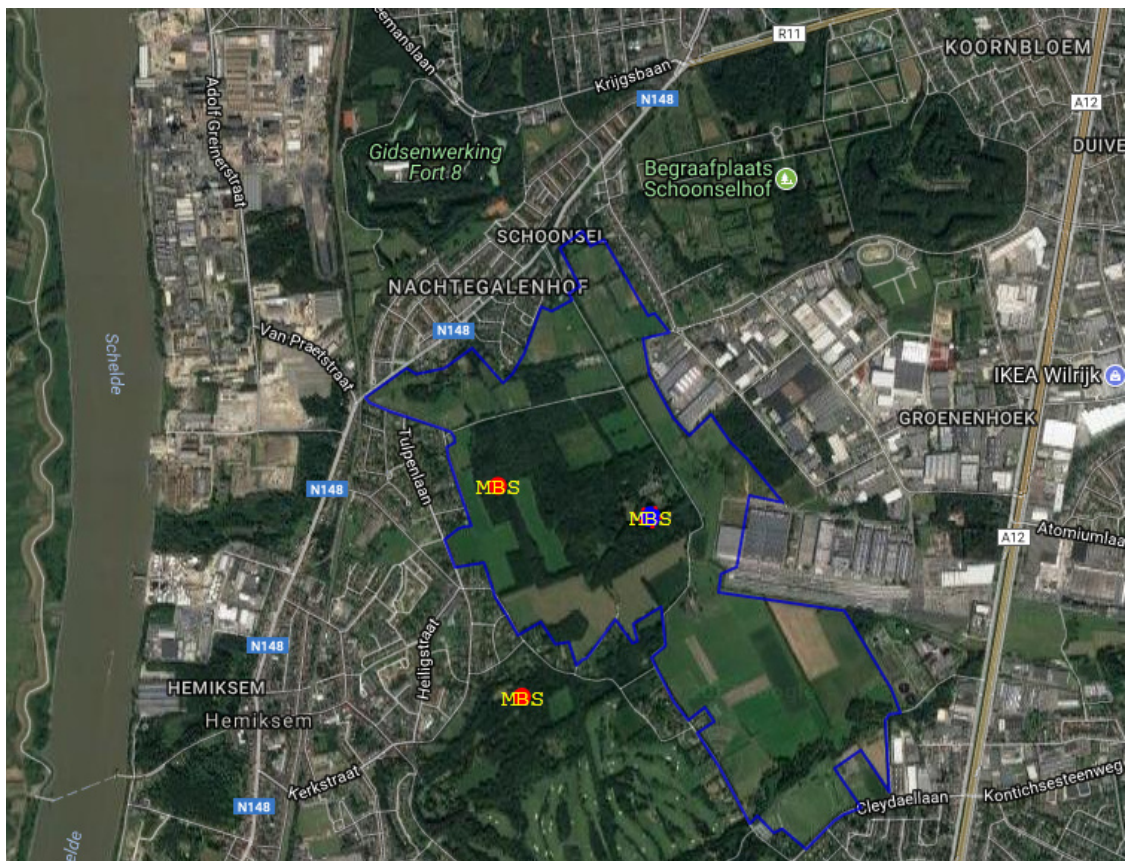
Stormmeeuw: foerageergebied

Torenvalk: broedhabitat en foerageergebied

Zwartkopmeeuw: foerageergebied

De aanwezigheid van deze soorten en de andere (zie bijlage 1) wijst erop dat dit een gevarieerd gebied is met waardevolle landschapselementen in de biotopen. Gevarieerd oud loofbos, parklandschap, boerderij, kleinschalig gras- en weidelandschap met rietkraag, klusters van knotwilgen, rijen populieren, enz....

1.1.6. Verspreiding van doelsoorten in het gebied

Figuur 3 – Aflijning van het onderzoeksgebied met vermelding van de territoria van de Middelste Bonte Specht binnen(#2) en buiten(#1) het onderzoeksgebied.

1.1.7. Maatregelen voor meer vogels in Klaverblad Hollebeek

De aanwezige knotwilgen zijn aan onderhoud toe. Dit is dringend. Onderhoudsnoei gebeurt niet of laattijdig. Als gevolg hiervan splitsen of sterven sommige oudere bomen waardoor ze niet meer geschikt zijn als broedplaats voor de Steenuil. Daarom is het opportuun om voor deze vogel nestkasten te plaatsen.

Eén van de drie boerderijen is niet meer agrarisch actief. Gezien de aanpassing van de functie van het gebouw naar zuiver woongelegenheid is de broedgelegenheid voor de Boerenzwaluw sterk afgenomen. Het plaatsen van kunstnesten zou dit tekort mogelijk kunnen opvangen.

Door intensieve bewerking van de akkers, bv maisteelt en overdadige bemesting, kunnen broedgevallen voor de Kievit mislukken. Ons advies is om tijdens de broedperiode een aangepast beheer toe te passen zodat verstoring tot een minimum wordt herleid. Het zou opportuun zijn om minstens een gedeelte van de akkers te voorzien voor extensieve landbouw. De randen van de akkers inzaaien met akkerbloemen is ook interessant voor andere typische en bedreigde akkervogels. Ook het voorzien van één of meerdere drinkpoelen is een pluspunt.

Het behoud van het kleinschalige landschap is noodzakelijk als foerageergebied voor Steenuil, Torenvalk en de Kerkuil. Deze laatste broedt hier momenteel al enkele jaren in een nestkast.

Dit broedgeval wordt jaarlijks opgevolgd door de Kerkuilenwerkgroep Vlaanderen.

De opwaardering van de Hollebeek zou een belangrijke ecologische meerwaarde kunnen creeën voor het gebied. We denken hiernij aan oeveraanpassingen aan de beek om zo terug een “natuurlijke” stroming en een grotere plantenvariatie te bekomen. Evenals het aansluiten aan drinkpoelen, waterzuivering door rietbekkens en het plaatsen van visstuwen/vistrappen zijn andere te overwegen acties.

Werkten mee aan dit onderzoek:

Guy Borremans, Kathy De lange, Walter De Weger, Hilde Janssens, Danny Jonckheere, Eddie Schild, Niels Schild, Louis Schramme, Wim Stappers, Jan Van Daele, Ronny Van Regenmortel en Luc Van Schoor.

Opstellers van het rapport:

Guy Borremans, Wim Stappers en Luc Van Schoor

Juli 2017

Bijlage 1

Tabel Soortenlijst Vogels Klaverblad - Hollebeek

	Zekere Broedvogel	Waarschijnlijke Broedvogel	Mogelijke Broedvogel	Geen Broedvogel	Opmerking
Aalscholver				x	
Bergeend		x			
Blauwe Reiger				x	
Boerenwaluw	x				
Boomklever	x				
Boomkruiper	x				
Boomvalk		x			
Bosrietzanger	x				
Buizerd	x				
Ekster	x				
Fazant	x				
Gaal	x				
Gierzwaluw			x		
Goudhaan	x				
Grasmus	x				
Grauwe vliegenvanger		x			
Groene Specht	x				
Groenling	x				
Grote Canadese Gans			x		
Grote Bonte Specht	x				
Grote Lijster	x				
Heggenmus	x				
Houtduif	x				
Holenduif	x				
Kauw	x				
Kerkuil	x				
Kievit	x				
Kleine Bonte Specht		x			
Koolmees	x				
Mandarijneend			x		
Merel	x				
Middelste Bonte Specht	x				
Nijlgans	x				
Pimpelmees	x				
Putter	x				
Roodborst	x				
Scholekster				x	Broedend in randgebied op platte daken industriegebied
Slechtvalk				x	
Sperwer	x				
Spreeuw	x				
Staartmees	x				
Stenuil	x				
Stormmeeuw				x	
Tijftjaf	x				
Torenvalk			x		foerageergebied en broedend in randgebied
Tuinfluits	x				
Vink	x				
Waterhoen	x				
Wilde Eend	x				
Winterkoning	x				
Witte Kwikstaart	x				
Zanglijster	x				
Zilvermeeuw				x	
Zwartkop	x				
Zwarte kraai	x				
Zwartkopmeeuw				x	

Legende = interessante soort
 = doelsoort